

СТАНОВИЩЕ

От **проф. д-р Ростислав Йовчев**, преподавател по пиано
в Теоретико-композиторския и диригентски факултет в
НМА „проф. Панчо Владигеров“

За докторантския труд на **ВЕЛИСЛАВА ЖЕЧКОВА СТОЯНОВА**

На тема: **КЛАВИРНИ АСПЕКТИ В КАМЕРНАТА МУЗИКА НА
НИКОЛАЙ СТОЙКОВ**

В последните години, темите на докторатите в музикално-изпълнителската област определено се насочват към българската музика и то на композитори, които са все още не само много активни като творчески потенциал, но и същевременно едни от водещите личности в музикалния живот на нашата страна.

Точно такъв е случаят с доктората на Велислава Стоянова, която избира за своя тема творчеството на Николай Стойков и то в неговия клавирен ракурс. Самата Стоянова развива своята музикантска кариера в Пловдив, градът в който Стойков твори, преподава и е част от историята на АМТИИ- висшия музикален институт в този град, чиито възпитаници носят гордост не само на Пловдив, но и на цялата страна.

Причина за този избор на докторантката вероятно е и осъществената магистратура при проф. д-р Ромео Смилков, който логично става и нейн научен ръководител. Проф. Смилков е един от най-ревностните пропагандатори на клавирната музика на Николай Стойков, наред с огромния му репертоар който включва музика от всички познати музикални епохи.

Научният труд е ясно структуриран в стандартен план и очертава по-дълбоко влечението на докторантката към тази тема, особено свързано със съвременната епоха и мястото на Николай Стойков в нейния творчески

дух. Една дума обаче за мен се явява не напълно подходяща и това е „аспект“. Предвид широкото ѝ понятие, тя би била тълкувана по много начини, въпреки че Стоянова се стреми да конкретизира нейното значение за доктората си: *„в параметрите на: използване на специфични за клавирната музика средства за изграждане образността; ролята и функциите на пианото като част от камерния ансамбъл (по отношение на музикалния език, формообразуването, драматургията на творбата и др.), както и на някои изпълнителски и педагогически аспекти на този репертоар“*(цитат). Струва ми се, че по ясна би била формулировката на „от гледна точка на използване на клавирната фактура“. След подобен филтър, току що цитираните по-горе пояснения ще имат допълващо значение, а не толкова изясняващо. Разбира се на фона на добре изградения увод, това е детайл, който би могъл да има и други тълкувания.

Впечатление прави амбицията на докторантката да обхване едно много голямо като обем творчество и да го анализира адекватно в един колкото и да е голям научен труд. Оттук нататък и поставените задачи, които той си поставя и които следват неговия обем с детайлен анализ.

Същностната част на изследването е концентрирана в четири глави, от които първа, втора и трета се стремят да обхванат почти всичко което Николай Стойков е написал с участието на пиано. От една страна вокални съчинения- солова лирика, втора глава- камерно-инструментално творчество с други инструменти, а трета глава има амбицията да изследва клавирните ансамбли (за 4 ръце и две пиана). Подобна амбиция- да се обхванат десетки произведения крие винаги опасност от това анализът да се „плъзне“ повърхностно върху проблемите и да не разкрие истински знаковите творби от творчеството на избрания композитор, които да бъдат по-същностно изведени като драматургия, изразни средства и личен

авторски стил, с което творецът да бъде индивидуално отделен от останалите свои колеги.

Докторантката и в трите глави прави убедителен общ преглед на творчеството на Стойков по жанрове, цитира направени вече изследвания и се стреми да обхване връзките между тях в различните периоди, когато са написани. В първата глава анализите на докторантката опитват да следват фактурното развитие, като акцентът определено е върху клавирната партия (защото тя е и обект на изследването). Но би ми се искало повече поглед към фактурата като вертикал, в която вокалната партия е неразривна част от цялото. Описанията на динамични и агогически знаци би било добре да отстъпят на заден план, а нотните примери да са далеч повече, като се потърси по-убедителен план на драматургичното развитие. Не искам да negliжирам успеха на анализите ѝ, особено на вокалния цикъл „Танки“, където Велислава Стоянова ни запознава и с интересната история на създаването му. Но като цяло анализите ми се иска да бъдат с по-дълбок вътрешен контекст. Докторантката е изсвирила много произведения на Николай Стойков и ми се иска да имам по-релефно нейния поглед към ролята на клавирната партия от гледна точка на изпълнител, с всички произтичащи от това технически и интерпретационни „открития“. Не мога да кажа, че такива липсват, но с оглед открояването на стилистичния облик на композитор като Стойков, този подход трябва да се среща по-често в текста на доктората.

В това отношение, втора глава, която анализира инструменталното камерно творчество е далеч по-успешна. Читателят осъзнава вътрешните взаимовръзки между произведенията, както и конкретиката при изграждане на всяка творба. Включването на театрална музика в тази глава, с подчертаване на новите фактурни моменти в пианото (алеаторна

техника) и магнетофонен запис открояват тази творба като нещо наистина ново и важно в цялостния творчески път на Николай Стойков.

Обект на доктората са и сонати с други инструменти, които са част от обемното камерно наследство на автора, в които влизат и ансамблите с народни инструменти, арфа и почти всички духови. Анализите са подробни, а обобщението се фокусира и над двете предходни глави с констатацията, че *„вокално-клавирните цикли и камерните инструментални ансамбли на Николай Стойков като българско музикално творчество.“* (цитат). Не знам дали активното използване на българския фолклор е предизвикало тази оценка и то на това място от текста, но конкретно тя остава без обяснение, тъй като извадените преди нея обобщителни думи могат успешно за се съотнесат и към други български композитори, които го използват като източник наинтонационен материал, характер и т.н.. А и до момента, освен някои факти от живота на автора (срещата с Петко Стайнов и т.н.) този въпрос не се поставя в контекста на темата на доктората.

Третата глава на доктората се спира на клавирните ансамбли, като ги проследява хронологически, от 60-те години на миналия век до наши дни. Както и в предишните глави, Стоянова се спира над многобройните творби на композитора, следвайки най-важни черти от архитектурата на творбата, без да открие като по-важни качествата на нито една композиция. Обърнато е внимание и на транскрипциите за 4 ръце, които се концентрират главно в „Музикален пантеон“, който преработва известни в световната музикална литература произведения като Прелюдии от Шопен, „Ракоци-марш“ и много други. Както артистично се изразява докторантката: *„Музикален пантеон” оп. 40 отразява и афинитета на Н. Стойков към живописата. Композиторът се опира на идеи от творческия процес в изобразителното изкуството, като ги свързва с техниката на*

рекомпозиране.“ (цитат). Към този проект логично трябва да се причисли и грандиозния проект на Стойков- „Голдберг вариации“ за 2 пиана.

Последната четвърта глава играе и ролята на своеобразно обобщение, което с едри щрихи позиционира връзката между качествата на съвременния пианист и творбите на Николай Стойков. Би ми се искало като цяло, да прочета повече обобщения от първо лице ва Велислава Стоянова, която е изсвирила голяма част от това творчество и без съмнение има конкретни идеи по отношение на интрепретация и стилови белези. Много от изложените качества, особено осемте роли, които изпълнителят на творчеството на Стойков трябва да притежава могат да бъдат съотнесени към изпълнителите на всички съвременни композитори, защото самият Николай Стойков е част, а не изключение от съвременните композиционни тенденции в рамките на изминалите 50 години.

Изследването на докторантката е забележително по обем. Голяма част от анализирания произведения са изсвирени от нея на сцена, което придава особена сценична „приложимост“ на доктората, който следва изпълнителския момент в творческата биография на Стоянова. Това е докторат на млад пианист и педагог, който несъмнено в бъдеще ще успява още по-добре да осмисли вътрешните връзки между произведенията и да даде своя личен принос в тяхното представяне.

Използваната литература е също така забележителна по своето количество- 127 източници, предимно на български, които са авторитетни като използвана литература и цитати. Напълно приемам изложените приноси на изследването и най-вече: *осъществява за пръв път цялостно обхващане на творчество на Николай Стойков в жанровите области на камерните вокални и инструментални ансамбли, в които участва пианото;*(цитат).

Публикациите са напълно достатъчни (дори надхвърлят изискуемия минимум) и въпреки че са концентрирани само в пловдивски издания, обхващат различни тематични части от доктората.

От всичко казано дотук, предлагам на уважаемото научно жури да присъди на ВЕЛИСЛАВА ЖЕЧКОВА СТОЯНОВА, образователната и научна степен „ДОКТОР“.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized capital letter 'R' followed by a long, sweeping horizontal stroke that ends in a small hook.

София, 9 април 2019г.

Проф. д-р Ростислав Йовчев